

1. Důvodová zpráva

1.1 I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

Zákon o výměně informací o účtech s jinými státy pro účely správy daní (dále jen „zákon“) provádí Dohodu mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o zlepšení dodržování daňových předpisů v mezinárodním měřítku a s ohledem na právní předpisy Spojených států amerických o informacích a jejich oznamování obecně známé jako Foreign Account Tax Compliance Act (dále jen „Dohoda FATCA“), podepsanou dne ... Dohoda FATCA bude v létě 2014 předložena Parlamentu České republiky k udělení souhlasu s ratifikací. Dohoda bude po ratifikaci součástí právního řádu České republiky a v případě rozporu se zákonem před ním bude mít přednost. Ačkoli některá její ustanovení lze použít přímo, je nutné přijmout zákonnou úpravu, která by závazky převzaté Českou republikou promítla do českého právního řádu. Spojené státy americké považují z hlediska uplatňování své srážkové daně na základě svých právních předpisů o informacích o zahraničních účtech a jejich oznamování finančními institucemi (dále jen „FATCA“) za relevantní již samotný podpis dohody (blíže viz předkládací zprávu pro Parlament k návrhu na sjednání Dohody FATCA).

Automatická mezinárodní výměna informací je částečně pokryta zákonem č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní a o změně dalších souvisejících zákonů, ve znění zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb. (dále jen „zákon o mezinárodní spolupráci“). Předmětu úpravy se týká rovněž zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“), a příslušné sektorové zákony upravující podnikání finančních institucí a ochranu mlčenlivosti (zejm. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění dalších zákonů). Bez přijetí nové zákonné úpravy by se české finanční instituce při zpracovávání informací v rámci FATCA dostaly do rozporu s platnou právní úpravou. Co se týče adresátů zákona, jsou tito vymezeni Dohodou FATCA a sektorovými zákony z oblasti finančního trhu (v oblasti svěřenských fondů i občanským zákoníkem, zákon č. 89/2012 Sb.).

Právní úpravy obsažené v navrhovaném zákoně se dotýká rovněž Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech (dále jen „Úmluva“). Úmluva je součástí českého právního řádu a pro Českou republiku je platná od 1. února 2014. Ve Sbírce mezinárodních smluv byla publikována pod č. 2/2014.

Platný právní stav v dotčené oblasti je v souladu s principem zákazu diskriminace.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Účelem navrhovaného zákona je především umožnit České republice naplňovat mezinárodní závazek převzatý Dohodou FATCA, tj. poskytovat na základě automatické výměny se Spojenými státy americkými informace o „amerických“ účtech vedených českými finančními institucemi. Vedle toho tento zákon reaguje na poslední vývoj v oblasti mezinárodní

MATERIÁL DO VNĚJŠÍHO PŘIPOMÍNKOVÉHO ŘÍZENÍ

automatické výměny informací a legislativní práce probíhající v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“) a Evropské unie, jejichž cílem je vytvořit globální standard automatické výměny informací. OECD vytváří model dohody kompetentních orgánů („model competent authority agreement, dále jen „MCAA“), společný standard pro oznamování a postupy náležité péče pro získání informací o finančním účtu (tzv. „common standard on reporting and due diligence for financial account information“, dále jen „CRS “¹), inspirovaný principy a postupy vzorové dohody pro implementaci FATCA podle modelu 1. Evropská unie navrhuje novelizovat směrnici o správní spolupráci v oblasti automatické výměny informací (2011/16/EU) a zapracovat do ní globální standard výměny informací.

S ohledem na skutečnost, že navrhovaný zákon by měl provádět Dohodu FATCA, tj. upravovat výměnu informací se Spojenými státy americkými, a vedle toho předjímat výměnu informací s jinými smluvními státy na základě Úmluvy a prováděcí dohody příslušných orgánů, je návrh zákona připraven s ohledem na obojí možná využití a s ohledem na odlišnosti vyplývající z implementace MCAA nebo Dohody FATCA.

Adresáty normy jsou finanční instituce, které lze považovat za odbornou informovanou veřejnost. Zákon tak obsahuje pouze nezbytná ustanovení a v mnoha případech odkazuje na příslušné definice v mezinárodní smlouvě, kterou je myšlena jednak Dohoda FATCA, jednak MCAA.

Nutným předpokladem předání informací Českou republikou v rámci automatické výměny je zpracovávání údajů tuzemskými finančními institucemi o majitelích – nerezidentech - jimi vedených oznamovaných účtů. Aby byly naplněny požadavky z mezinárodních smluv, zákon stanoví povinnosti finančním institucím i pravomoci orgánů Finanční správy České republiky. Finančním institucím v České republice je v souladu s převzatým mezinárodním závazkem v návrhu zákona stanovena povinnost nejprve získat identifikační číslo (tzv. „global intermediary identification number“). Toto ustanovení se uplatní jen vůči Spojeným státům americkým.

Navrhovaný zákon finančním institucím v České republice ukládá prověřit, zda vedou specifikované účty nerezidentů. Prověřovací povinnost zahrnuje i vyhledávání ve stávajících evidencích a uchovávání vyhledaných údajů pro účely mezinárodní výměny informací o účtech pro účely správy daní. Zákon dále stanoví povinnost zjišťovat konkrétní údaje týkající se jejich určitých klientů a tyto údaje oznamovat příslušnému správci daně - Specializovanému finančnímu úřadu.

Postupy prověřování a zjišťování účtů podléhajících oznamovací povinnosti, včetně příslušných lhůt s ohledem na kategorii účtů, jsou dostatečně upraveny v Dohodě FATCA, resp. budou pro účely výměny informací při uzavření dohody příslušných orgánů upraveny vyhláškou Ministerstva financí.

Lhůta pro splnění oznamovací povinnosti finanční institucí se odvíjí od závazku České republiky předat informace smluvnímu státu každoročně do konce září. Finanční instituce musí údaje o oznamovaných účtech správci daně předat do 30. června daného roku. Tuzemské finanční instituce budou správci daně hlásit zjištěné údaje stanovené tímto zákonem a další údaje stanovené mezinárodní smlouvou.

¹ <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/automaticexchange.htm>

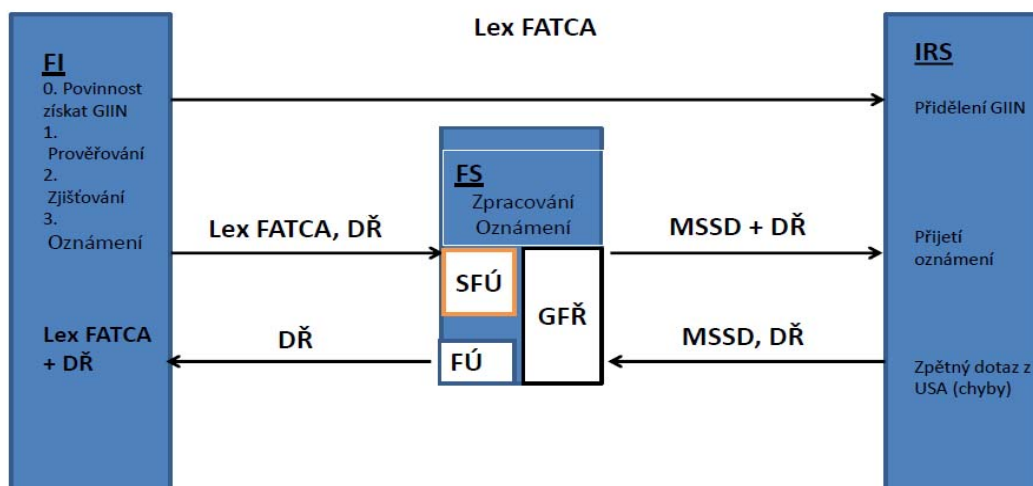
Podpůrně se pro výměnu informací mezi Českou republikou a smluvním státem uplatní zákon o mezinárodní spolupráci. Ústředním kontaktním orgánem je na české straně Generální finanční ředitelství.

Pro kontrolu plnění povinností uložených navrhovaným zákonem se použije zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“) včetně řešení případných nesrovnalostí a chyb v informacích oznámených do jiných států.

Účinnost zákona se navrhuje ke dni 1. ledna 2015.

Návrh zákona se nedotkne platného právního stavu v oblasti zákazu diskriminace a je s principem zákazu diskriminace v souladu.

Právní základ pro plnění povinností FATCA

MSSD	zák. o mezinárodní spolupráci	FI	české finanční instituce	FS	Finanční správa ČR
DŘ	daňový řád	IRS	americká daňová správa	SFÚ	Specializovaný finanční úřad
Lex FATCA	zákon	GIIN	identifikační číslo	GFŘ	Generální finanční ředitelství
				FÚ	finanční úřady

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Nepřijetí navrhované právní úpravy by mělo negativní dopady na Českou republiku jako celek a zároveň na tuzemské finanční instituce. Česká republika by neprovedením Dohody FATCA a nepřijetím opatření za účelem uplatňování globálního standardu automatické výměny informací nedostála svým mezinárodním závazkům se všemi důsledky s tím spojenými.

A. Ve vztahu k Dohodě FATCA

Při nepřijetí navrhované právní úpravy by české finanční instituce nemohly vyhovět požadavkům FATCA, protože zasilání údajů o klientech třetí straně a plnění dalších

požadavků by bylo v rozporu s platnou právní úpravou finančního trhu a ochrany osobních údajů. Finanční instituce by čelily 30% srážkové dani uvalené Spojenými státy americkými na platby pocházející ze zdrojů ve Spojených státech amerických, popř. provedené finančními institucemi z jiných států, které s americkou daňovou správou (dále také „IRS“) budou spolupracovat. Finančním institucím by bylo fakticky znemožněno podnikat, resp. investovat ve Spojených státech amerických a v těch zemích, jejichž finanční instituce by aplikovaly 30% srážkovou daň, a v podstatě by došlo k jejich vyloučení z mezinárodního kapitálového trhu. Tato okolnost je ještě akcentována skutečností, že české finanční instituce jsou většinou součástí mezinárodních finančních skupin, které musí být podle FATCA registrovány jako celek (pokud si nezvolí status tzv. „limited financial institution“, který je však nevýhodný a může být uplatňován pouze po přechodnou dobu).

Rozpor vyplývající z uplatňování tuzemského práva a FATCA se týká:

- (i) poskytování údajů o klientech finančních institucí IRS, které by bylo porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost a právních předpisů upravujících ochranu osobních údajů,
- (ii) uplatňování srážkové daně na platby směřující na účty nespolupracujících klientů, k čemuž finanční instituce nemá z pohledu českých právních předpisů právní titul, finanční instituce by musela tyto platby provádět ze svých vlastních prostředků,
- (iii) rušení účtů nespolupracujících klientů při absenci právního titulu by mohlo vyvolat soudní spory,
- (iv) povahy vztahu české finanční instituce a IRS, kdy nejde o vrchnostenský vztah mezi státem a jednotlivými subjekty, ale o soukromoprávní vztah dvou subjektů.

B. Ve vztahu ke globálnímu standardu automatické výměny informací

Členské státy v rámci OECD vyjádřily zájem na globálním sjednocení existujících mechanismů mezinárodní výměny informací v daňové oblasti a hodlají udělit Radě OECD mandát k monitorování a hodnocení používání globálního standardu automatické výměny informací jednotlivými členskými zeměmi (obdoba „peer review“). Jednotlivá ustanovení zákona jsou navržena tak, aby prováděla jak Dohodu FATCA tak globální standard. Zobecnění je vedeno snahou České republiky reagovat na vývoj v OECD a Evropské unii a aktivně se účastnit boje proti daňovým únikům. Prostřednictvím navrhovaného zákona Česká republika mimo jiné potvrdí své zařazení do skupiny 44 zemí, které jako první (tzv. „early adopters“) přijmou potřebnou legislativu k uplatňování globálního standardu. Iniciativa „early adopters“ počítá s tím, že členové skupiny již předem nastaví legislativní podmínky tak, aby si po uzavření konkrétních dohod příslušných orgánů (ať už bilaterální nebo multilaterální) smluvní strany mohly automaticky vyměňovat informace stanovené v globálním standardu, které by již de facto měly na základě vnitrostátní legislativy k dispozici.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem

Návrh zákona do právního řádu inkorporuje pravidla zakotvená mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu a kterou je Česká republika vázána (čl. 10 Ústavy). Pokud by se mezinárodní smlouva dostala do rozporu se zákonem (nejen tímto ale se zákony obecně), použije se mezinárodní smlouva (mezinárodní smlouva má aplikační přednost před zákonem).

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem, včetně práva na ochranu soukromí chráněným čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Návrh zákona je rovněž v souladu s nálezy Ústavního soudu.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii

Návrh zákona je plně slučitelný s právními předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie, jakož i s obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

V rámci Evropské unie probíhá automatická výměna informací podle směrnice Rady o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb (2003/48/ES, dále jen „směrnice o zdanění úroků z úspor“) a směrnice Rady o správní spolupráci v oblasti daní (2011/16/EU, dále jen „směrnice o správní spolupráci“).

Rozsah předávaných informací podle směrnice o zdanění úroků z úspor byl původně znatelně užší než rozsah informací, které by měly být předávány podle tohoto zákona (resp. Dohody FATCA a CRS). Směrnice se týkala pouze příjmů úrokového charakteru. Dne 15. dubna 2014 však byla směrnice o úrocích z úspor novelizována směrnicí Rady č. 2014/48/EU (s transpoziční lhůtou do 1. ledna 2016). Působnost směrnice se nově rozšířila i na určité finanční nástroje, které jsou rovnocenné cenným papírům nesoucím úroky, určité nepřímé prostředky pro držení cenných papírů nesoucích úroky a dále na některé smlouvy o životním pojištění. Členské státy musí zajistit, aby platební zprostředkovatelé plnili oznamovací povinnost bez ohledu na místo usazení dlužníka (tj. je zdůrazněna nutnost zjištění tzv. skutečného příjemce). Novelizovaná směrnice o zdanění úroků z úspor vyžaduje jiné postupy náležité péče, než budou vyžadovány podle navrhovaného zákona, informace se též oznamují v jiné lhůtě.

Evropská unie zamýšlí inkorporovat globální standard do práva Evropské unie novelizací směrnice o správní spolupráci (v rámci Rady členské státy navrhly, aby byla přijata do konce tohoto roku). V novele směrnice o správní spolupráci bude obsaženo ustanovení, které vyjasní vzájemný vztah mezi oznamováním podle směrnice o správní spolupráci a oznamováním platebního zprostředkovatele podle směrnice o zdanění úroků z úspor, resp. právní úpravu podle které finanční instituce budou oznamovací povinnost v rámci Evropské unie plnit. Možným scénářem je, že novelizací směrnice o správní spolupráci se směrnice o zdanění úroků z úspor stane obsoletní. Vzhledem k této skutečnosti a nutnosti přijmout tento zákon co nejdříve do něj není zahrnuta transpozice směrnice o zdanění úroků z úspor.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Konkrétně se jedná především o Dohodu FATCA, jejíž obsah je prostřednictvím tohoto zákona implementován do právního řádu, a o Úmluvu. Článek 6 Úmluvy umožňuje, aby si smluvní strany v souladu s postupy stanovenými vzájemnou dohodou automaticky vyměňovaly informace, které jsou významné pro správu nebo vymáhání vnitrostátních právních předpisů. Takovou vzájemnou dohodou budou i výše uvedené dohody příslušných orgánů.

Česká republika má v součastnosti s USA uzavřenu Smlouvu mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů a majetku (sdělení MZV č. 32/1994 Sb. ve znění sdělení MZV č. 370/1999 Sb., dále jen „Smlouva o zamezení dvojího zdanění“). Na základě čl. 27 této smlouvy již probíhá mezi smluvními stranami výměna informací v oblasti daní, a to včetně výměny automatické. I podle výkladu OECD čl. 26 vzorové smlouvy o zamezení dvojímu zdanění příjmů a majetku upravujícímu výměnu informací je tímto článkem automatická

výměna na základě vzájemné dohody umožněna. Rozsah informací poskytovaných na základě automatické výměny podle FATCA je však širší, což vyžaduje zvláštní zákonnou úpravu.

Návrh zákona je slučitelný s mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jakož i s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy

Na straně podnikatelských subjektů vzniknou v souvislosti s prováděním zákona náklady spočívající zejména v nastavení systémů a infrastruktury pro plnění prověřovací, zjišťovací a oznamovací povinnosti, jejich personálního zajištění, apod. V souvislosti s implementací Dohody FATCA Ministerstvo financí opakovaně oslovilo finanční instituce (zejména členy pracovní skupiny FATCA Ministerstvem financí zřízené) s žádostí o vyčíslení těchto dopadů. Bohužel tyto dopady není jednoduché oddělit a přesněji vymezit, takže Ministerstvo financí tento odhad dosud nezná. Projekt FATCA je koncipován skupinově, takže řeší i ostatní subjekty ve skupině, a je rozdělen do několika fází. V každém případě lze konstatovat, že dopady na soukromou sféru by v případě tzv. nulové varianty (tj. pokud by Dohoda FATCA a navrhovaný zákon nebyly přijaty) byly pro finanční instituce vyšší. V případě nulové varianty by finanční instituce byly zatíženy srážkovou daní ve výši 30 % z plateb pocházejících ze zdrojů ve Spojených státech amerických. Nepřímo by tak mohlo dojít k omezení působnosti českých finančních institucí na mezinárodním finančním trhu, a tím i k možnému snížení ekonomického růstu České republiky.

Při požadovaných změnách informačních technologií lze předpokládat, že u většiny českých finančních institucí dojde k úpravě stávajících informačních systémů finančních institucí formou insourcingu. Tyto dodatečné náklady nelze explicitně kvantifikovat a mohou se lišit v závislosti na velikosti finanční instituce, její struktuře či struktuře jejích finančních produktů (plošný odhad nákladů není možné provést). V rámci jednání o návrhu Dohody FATCA byl kladen silný důraz na zachování některých výjimek z informační povinnosti, které nebudou podléhat Dohodě FATCA (vyloučení některých finančních produktů z požadovaného reportingu) tak, aby byl v nejvyšší možné míře minimalizován negativní dopad vyplývající z vynaložených nákladů na finanční instituce v České republice. Zároveň zástupci orgánů Finanční správy České republiky budou dále komunikovat se zástupci finančních institucí tak, aby technické aspekty reportovaných dat (zvýšené administrativní náklady) zatěžovaly finanční instituce v co nejmenší možné míře.

Rozšíření působnosti navrhovaného zákona na globální standard by neměl mít na výši nákladů na straně finančních institucí velký vliv. Vzhledem k tomu, že finanční instituce v současné době počítají s implementací Dohody FATCA se znalostí projektu globálního standardu, mohou zavádět systémy, na jejichž základě budou plnit povinnosti vyplývající z Dohody FATCA i globálního standardu. Zvolený tzv. „big bang“ přístup je podle vyjádření zástupců mezinárodního finančního sektoru na jednáních OECD naopak finančními institucemi upřednostňován – výhodou tohoto přístupu je fakt, že finanční instituce nebudou muset s rozšířením působnosti zákona znovu prověřit účty již jednou prověřované, popř. zjišťovat u již prověřených účtů další údaje nutné z hlediska globálního standardu. Naopak omezení působnosti zákona pouze na implementaci Dohody FATCA a jeho až pozdější rozšíření na globální standard by mohlo finančním institucím způsobit dodatečné vyšší náklady v podobě přizpůsobování již zavedených infrastruktur a systémů.

Na straně veřejných rozpočtů vzniknou náklady, které vyplývají z rozšíření automatické výměny informací na větší počet států. Orgány Finanční správy České republiky musí zajistit

shromažďování informací a jejich zasílání do jiných smluvních států a zajistit infrastrukturu a zároveň implementovat systémy k využití dat zasílaných z jiných smluvních států. Základní odhad nákladů na státní rozpočet vyplývá z hodnocení dopadů implementace Dohody FATCA. Tyto náklady budou podle Generálního finančního ředitelství dosahovat 25 mil. Kč a budou spočívat především v investicích do informačních technologií. Mimo náklady na implementaci mohou být orgány Finanční správy České republiky každoročně zatíženy dodatečnými náklady na kontrolní činnost nové agendy. Generální finanční ředitelství však počítá s využitím stávající infrastruktury a zdrojů orgánů Finanční správy České republiky. K navýšení dopadů na státní rozpočet vyplývajících z rozšíření působnosti zákona o globální standard by, z obdobných důvodů jako výše, nemělo ve větší míře dojít.

8. Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava má dopad na ochranu soukromí a osobních údajů. Finanční instituce budou na základě navrhovaného zákona zpracovávat údaje prakticky o všech nerezidentech – klientech českých finančních institucí (zejm. údaje vyhledávat ve stávajících evidencích, zjišťovat a shromažďovat je, po stanovenou dobu je uchovávat a oznamovat je orgánům Finanční správy České republiky). Příslušná ustanovení sektorových zákonů upravujících mlčenlivost jsou navrhovaným zákonem prolomena. Zásah do ochrany soukromí a osobních údajů je odůvodněn veřejným zájmem, kterým je boj s daňovými úniky.

V plné míře se použijí ostatní záruky (opatření) podle zákona o ochraně osobních údajů. Předání informací Českou republikou jinému smluvnímu státu se uskuteční v režimu § 27 zákona o ochraně osobních údajů. V rámci Evropské unie se uplatní § 27 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů. Na předání do jiných smluvních států se pak v případě prezidentské smlouvy uplatní § 27 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů. Nebudou-li splněny podmínky § 27 odstavců 1 a 2 zákona o ochraně osobních údajů, uplatní se § 27 odst. 3 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, který uvádí, „...předání údajů může být uskutečněno, je-li nutné pro uplatnění důležitého veřejného zájmu vyplývajícího ze zvláštního zákona nebo z mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána...“. Pokud se podaří do konkrétní dohody příslušných orgánů zahrnout smluvní doložku pro předání osobních údajů do třetích zemí „...nebo jsou v třetí zemi, kde mají být osobní údaje zpracovány, vytvořeny dostatečné zvláštní záruky ochrany osobních údajů...“, bude možné předání opřít o § 27 odst. 3 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů. Předání podle § 27 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů musí předcházet udělení souhlasu Úřadem pro ochranu osobních údajů.

9. Zhodnocení korupčních rizik navrhovaného řešení (CIA)

Obecně lze k navrhované úpravě ve vztahu ke vzniku korupčních rizik uvést následující:

a) Přiměřenost

Pokud jde o rozsah působnosti správního orgánu, je rozhodující jak zákonný okruh působností jako takový, tak míra diskrece, kterou zákon při výkonu jednotlivých působností správnímu orgánu umožňuje, resp. jakou míru diskrece zákon předpokládá. Jakýkoli normativní text zakotvující určitou míru diskrece sám o sobě představuje potenciální korupční riziko. Proto se při přípravě takového ustanovení vždy poměřuje nutnost zavedení takové diskrece daného orgánu s mírou zásahu do individuální sféry subjektu, o jehož právech a povinnostech by se v rámci této diskrece rozhodovalo. Navržená právní úprava mění kompetence správních orgánů pouze způsobem, který

zpřesňuje rozsah kompetencí stávajících, nebo stávající kompetence ve stejném nebo upraveném rozsahu svěřuje jinému správnímu orgánu, který je schopen tyto kompetence vykonávat efektivněji, anebo zavádí kompetenci novou, a to pouze v rozsahu nezbytném pro úpravu vztahů, které mají být právní úpravou nově regulovány, přičemž míra diskrece je vzhledem k vymezení povinností (ať už zákonem nebo mezinárodní smlouvou) minimální.

b) Efektivita

Z hlediska efektivity lze k předložené úpravě poznamenat, že ke kontrole a vynuucování splnění povinností stanovených zákonem bude příslušný správce daně – Specializovaný finanční úřad. Tento správce daně obvykle disponuje podklady pro vydání daného rozhodnutí, ale i potřebnými odbornými znalostmi, čímž je zaručena efektivní implementace dané regulace i její efektivní kontrola, případně vynuucování. Nástroje kontroly a vynuucování jsou upraveny jako obecné instituty daňového řádu.

c) Odpovědnost

Zvolená právní úprava vždy jasně reflektuje požadavek čl. 79 odst. 1 Ústavy, podle něhož musí být působnost správního orgánu stanovena zákonem.

Odpovědnou osobou na straně správce daně, resp. jiného správního orgánu je v daňovém řízení vždy úřední osoba. Určení konkrétní úřední osoby je prováděno na základě vnitřních předpisů, resp. organizačního uspořádání konkrétního správního orgánu, přičemž popis své organizační struktury je správní orgán povinen zveřejnit na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Totožnost konkrétní úřední osoby je přitom seznatelná zákonem předvídaným postupem (srov. § 12 odst. 4 daňového řádu); úřední osoba je povinna se při výkonu působnosti správního orgánu prokazovat příslušným služebním průkazem.

d) Opravné prostředky

Z hlediska opravných prostředků existuje možnost účinné obrany proti nesprávnému postupu správce daně v první řadě v podobě řádného opravného prostředku, kterým je odvolání, resp. rozklad (srov. § 109 a násl. daňového řádu). V souladu s § 102 odst. 1 písm. f) daňového řádu má správce daně povinnost v rozhodnutí uvést poučení, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je tak možno učinit, u kterého správce daně se odvolání podává, spolu s upozorněním na případné vyloučení odkladného účinku. Neúplné, nesprávné nebo chybějící poučení je spojeno s důsledky *pro bono* daného subjektu uvedenými v § 110 odst. 1 daňového řádu. Existuje také možnost užití mimořádných opravných prostředků dle daňového řádu (srov. § 117 a násl. daňového řádu). Vedle opravných prostředků daňový řád připouští rovněž jiné prostředky ochrany, kterými je třeba rozumět: námitku (srov. § 159 daňového řádu), stížnost (srov. § 261 daňového řádu), podnět na nečinnost (srov. § 38 daňového řádu).

e) Kontrolní mechanismy

Z hlediska systému kontrolních mechanismů je nutno uvést, že oblast daňového práva se pohybuje v procesním režimu daňového řádu, jenž obsahuje úpravu kontroly a přezkumu přijatých rozhodnutí, a to primárně formou opravných prostředků. Proti rozhodnutím je možno podat odvolání anebo v určitých případech užit mimořádných opravných prostředků či jiných prostředků ochrany (viz předchozí bod). Vedle toho lze využít rovněž dozorčí prostředky, čímž je zaručena dostatečná kontrola správnosti a zákonnosti všech rozhodnutí vydávaných v režimu daňového řádu.

Soustavy orgánů vykonávajících správu daní, resp. další dotčené působnosti současně disponují interním systémem kontroly v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti včetně navazujícího systému personální odpovědnosti. V případě vydání nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu je s odpovědností konkrétní úřední osoby spojena eventuální povinnost regresní náhrady škody, za níž v důsledku nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu odpovídá stát.

Z hlediska transparency a otevřenosti dat lze konstatovat, že navrhovaná úprava nemá vliv na dostupnost informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Při správě daní se uplatňuje zásada neveřejnosti. Informace o poměrech daňových subjektů jsou tak chráněny povinností mlčenlivosti pod hrozbou pokuty do výše 500 000 Kč a nemohou být zpřístupněny veřejnosti.

Pokud dochází k zavedení nových kompetencí orgánů veřejné správy, jsou potenciální korupční rizika, jež nejsou popsána výše, zohledněna ve zvláštní části důvodové zprávy.

10. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA)

Navrhovaná právní úprava byla hodnocena z hlediska jejích dopadů a konzultována s dotčenými subjekty. Závěrečná zpráva z tohoto hodnocení je přílohou důvodové zprávy.

11. Odůvodnění návrhu na vyslovení souhlasu Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení

Navrhuje se vyslovení souhlasu s návrhem zákona Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení. Návrh zákona především provádí Dohodu FATCA, která bude předložena Parlamentu České republiky k ratifikaci a je s ní plně v souladu. Právní úprava provádějící v České republice Dohodu FATCA bude ze strany Spojených států amerických prověřena (obdobné právo má Česká republika) a v případě, že by příslušný právní předpis nebyl účinný do září 2015, pozbyla by 30. září 2015 platnosti i samotná Dohoda FATCA. Z hlediska uplatňování FATCA v České republice by pozbytí platnosti vedlo k obnovení výchozího stavu se všemi jeho negativními důsledky pro finanční instituce (viz blíže bod 3 část týkající se rozporu vyplývajícího z uplatňování tuzemského práva a FATCA a bod 7 část týkající se dopadů na soukromou sféru). Z tohoto důvodu je nezbytné, aby zákon nabyl účinnosti co nejdříve po nabytí platnosti Dohody FATCA.

Zákon je koncipován především jako právní předpis provádějící mezinárodní smlouvu. Souhlasem s ratifikací této mezinárodní smlouvy vyjádří Parlament souhlas se zvolenou koncepcí řešení problematiky FATCA. Vzhledem k tomu a zejména s ohledem na včasné nabytí účinnosti zákona bude Poslanecké sněmovně podán návrh na vyslovení souhlasu v prvním čtení.

1.2 II. Zvláštní část

Název zákona byl zvolen tak, aby co nejdůležitěji popisoval předmět jeho úpravy.

Pojem výměna má zdůraznit, že zákon upravuje oba směry toku informací, jednak předávání informací o účtech daňových rezidentů jiných smluvních států získaných finančními institucemi se sídlem v tuzemsku a zároveň i přijímání informací o účtech daňových rezidentů České republiky vedených finančními institucemi v zahraničí. Na tento pojem navazuje vymezení předmětu úpravy v § 1. Výměna informací zahrnuje předávání informací o účtech tuzemským kontaktním místem kontaktnímu místu jiného smluvního státu a přijímání informací o účtech daňových rezidentů České republiky tuzemským kontaktním místem od kontaktního místa jiného státu. Předpokladem výměny informací je jejich shromažďování tuzemskými finančními institucemi a následné předávání správci daně, což tento zákon též upravuje. Následkem neplnění oznamovací povinnosti může být sražení 30% daně jiného státu.

Právním předpisem, který se subsidiárně použije pro postupy podle tohoto zákona, je zákon o mezinárodní spolupráci. Proto i pojmy použité v názvu zákona navazují na zákon o mezinárodní spolupráci (pojem informace je tímto zákonem běžně používán, viz např. § 1 odst. 2 písm. a) nebo § 9), obdobně pojem jiný stát, kterým se rozumí jiný členský stát, rozuměno členský stát Evropské unie, nebo smluvní stát, viz § 2 odst. 1 citovaného zákona). Skutečnost, že výměna informací slouží pro účely správy daní, též navazuje na zákon o mezinárodní spolupráci (srovnej název zákona) a zároveň slouží pro vyjádření skutečnosti, že informace se vyměňují pro daňové účely (například se na ně uplatní daňová mlčenlivost podle § 52 a § 53 daňového řádu). Pojem účet navazuje na § 2662 a následující občanského zákoníku.

1. Úvodní ustanovení

K § 1:

Zákon navazuje na Dohodu FATCA a na globální standard vytvořený OECD. Globální standard byl vytvořen jako standard automatické výměny informací o finančních účtech a provádí Úmluvu. Česká republika je smluvní stranou Úmluvy, která pro ni nabyla platnosti dne 1. února 2014. Na základě Úmluvy je podle čl. 6 možno poskytovat automatickou výměnu informací. Globální standard obsahuje MCAA, CRS a komentáře k obojímu.

Zákon směřuje k zajištění plnění povinností vyplývajících z těchto mezinárodních instrumentů.

Právním předpisem, který se subsidiárně použije pro postupy podle tohoto zákona, je zákon o mezinárodní spolupráci. Proto i pojmy použité ve vymezení předmětu zákona navazují na zákon o mezinárodní spolupráci (pojem informace je tímto zákonem běžně používán, viz např. § 1 odst. 2 písm. a) nebo § 9), obdobně pojem jiný stát, kterým se rozumí jiný členský stát, rozuměno členský stát Evropské unie, nebo smluvní stát, viz § 2 odst. 1 citovaného zákona, pojem kontaktní místo je vymezen v § 5). Pojem účet navazuje na vymezení finančního účtu v Dohodě FATCA. Pojem daňový rezident je vymezen ve Smlouvě o zamezení dvojího zdanění. Rezident je ve Smlouvě o zamezení dvojího zdanění vymezen v čl. 1 ve spojení s čl. 4 a je de facto posuzován podle vnitrostátních předpisů toho kterého státu. Ve vztahu k USA se vymezuje jinak (mj. na základě občanství, popř. zelené karty), než ve většině jiných smluvních států.

MATERIÁL DO VNĚJŠÍHO PŘIPOMÍNKOVÉHO ŘÍZENÍ

Vymezení předmětu zákona navazuje na název zákona. Předmětem zákona je právní úprava postupů uvedených v písmenech a) až d) a na ně navazujících institutů, které lze souhrnně označit jako výměnu informací (srov. pojem výměna v názvu zákona). Pojem výměna informací zahrnuje jednak předávání informací o účtech vedených tuzemskými finančními institucemi tuzemským kontaktním místem kontaktnímu místu jiného státu (tedy tok od českého kontaktního místa do zahraničí), tak přijímání informací o účtech daňových rezidentů České republiky vedených zahraničními finančními institucemi tuzemským kontaktním místem od kontaktního místa jiného státu (tok od zahraničního kontaktního místa do České republiky). Zákon upravuje vzájemné automatické předávání informací. Předpokladem výměny, resp. předávání informací do zahraničí, je jejich shromažďování tuzemskými finančními institucemi (v rámci plnění prověřovací povinnosti viz § 13, zjišťovací povinnosti viz § 14 a oznamovací povinnosti viz § 17) a jejich následné předávání správci daně. Následkem neplnění těchto povinností může být sražení 30% srážkové daně jiného státu neúčastníci se finanční institucí (§ 24).

Podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákon upravuje shromažďování a oznamování informací o účtech daňových rezidentů jiných států finančními institucemi správci daně. Toto shromažďování a oznamování informací o účtech je podle § 26 zpracováním osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů. Zákon zde navazuje na § 4 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, který vymezuje pojem zpracování osobních údajů a demonstrativně stanoví, které činnosti se pod tímto pojmem rozumí. Jelikož zákon v § 1 odst. 1 písm. a) výslovně stanoví, že předávání informací o účtech je zpracováním osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů, bude se na operace, které finanční instituce nebo správce daně provádějí s osobními údaji, aplikovat zákon o ochraně osobních údajů. Povinnosti uložené zákonem v souvislosti se shromažďováním a oznamováním informací o účtech směřují zejména na české finanční instituce, tedy na finanční instituce se sídlem na území České republiky nebo pobočky zahraničních finančních institucí umístěné v České republice (více viz odůvodnění k § 4 a následující).

Vedle povinností finanční instituce související se shromažďováním a oznamováním informací správci daně, zákon upravuje předávání informací o účtech do zahraničí a přijímání informací o finančních účtech českých rezidentů ze zahraničí. Správcem daně, který provádí úkoly, dílčí řízení nebo jiné postupy podle tohoto zákona, je Specializovaný finanční úřad (viz § 3). Informace získané od finanční instituce (viz písmeno a)) se předávají příslušnému kontaktnímu orgánu jiného smluvního státu (kterému konkrétnímu orgánu smluvního státu se informace zasílají, upravuje mezinárodní smlouva nebo dohoda sjednaná na základě mezinárodní smlouvy). Takto předávanými informacemi jsou informace o cizích daňových rezidentech, kteří mají u finanční instituce v České republice veden účet. Podle § 1 odst. 1 písm. c) má správce daně – kontaktní místo, kterým je v oblasti automatické výměny informací Generální finanční ředitelství - zároveň oprávnění přijímat informace, které zahraniční správce daně obdrží od zahraniční finanční instituce o českém daňovém rezidentovi, která má v zahraničí bankovní účet. Zákon tak neupravuje pouze poskytování údajů o zahraničních rezidentech do zahraničí, ale recipročně se vztahuje i na přijímání informací o českých rezidentech v zahraničí.

Zákon dále upravuje zvláštní povinnosti finančních institucí v souvislosti s poukazováním plateb neúčastnícím se finančním institucím.

Základním účelem zákona je podporovat plnění daňových povinností v mezinárodním měřítku a zajistit plnění mezinárodních závazků plynoucích z mezinárodních smluv. Tyto mezinárodní závazky na sebe Česká republika vzala v souvislosti s globálním propojováním ekonomik, kdy dochází k daňovým podvodům s přeshraničním prvkem a ke ztrátám v

miliardách dolarů. Dochází proto k akceleraci hledání nástrojů pro posílení boje proti daňovým únikům. Jedním z těchto nástrojů je i implementace amerického zákona FATCA.

K § 2:

Ustanovení § 2 upravuje vztah tohoto zákona k jiným právním předpisům. Zákon stanoví subsidiární použití zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní a daňového řádu.

Postupy podle tohoto zákona se dají rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří postupy spočívající ve shromažďování informací o účtech finančních institucí a jejich oznamování správci daně (§ 1 odst. 1 písm. a). Práva a povinnosti jsou v těchto případech zákonem stanoveny finanční instituci (daňový subjekt), která je plní vůči Specializovanému finančnímu úřadu (správce daně). Procesním režimem, v jehož rámci se tyto postupy realizují, je obecný předpis pro správu daní - daňový řád. Vzhledem k tomu, že u postupů podle písmene a) nejde přímo o poskytování mezinárodní spolupráce při správě daní, jak byla až dosud chápána (spolupráce daňových správ bez zapojení soukromých subjektů) a subsidiarita daňového řádu by nebyla zřejmá, obsahuje § 2 výslovnou normu o jeho subsidiárním použití.

Druhou skupinu tvoří předávání informací o účtech tuzemským kontaktním místem zahraničnímu kontaktnímu místu a přijímání informací tuzemským kontaktním místem od zahraničního kontaktního místa (viz § 1 odst. 1 písm. b) a c)). Spolupráce spočívající v reciproční výměně informací o účtech probíhá na úrovni příslušných orgánů finanční správy (tuzemské a zahraniční), resp. příslušných kontaktních míst (ve smyslu § 5 zákona o mezinárodní spolupráci). Na tyto postupy se subsidiárně použije zákon o mezinárodní spolupráci při správě daní, potažmo daňový řád.

Z výše uvedeného vyplývá, že postupy podle § 1 odst. 1 písm. b) a c) se řídí tímto zákonem, pokud tento zákon nestanoví jinak, pak zákonem o mezinárodní spolupráci, pro který platí subsidiarita daňového řádu. Postupy podle § 1 odst. 1 písm. a) se řídí tímto zákonem a subsidiárně daňovým řádem.

Při plnění povinností souvisejících s platbou neúčastníci se finanční instituce (viz § 1 odst. 1 písm. d)) bude finanční instituce postupovat podle vyhlášky Ministerstva financí nebo dohody, kterou uzavře s příslušným orgánem smluvního státu, na jejímž základě bude srážet daň tohoto státu.

K § 3:

Ustanovení § 3 upravuje postavení Specializovaného finančního úřadu. Při postupech finanční instituce, jejichž předmětem je zpracování (zejména shromažďování, uchování a vyhledávání) informací o jí vedených účtech, má tato instituce procesní postavení daňového subjektu. Práva a povinnosti s tím související plní vůči správci daně. Tímto správcem daně je Specializovaný finanční úřad. Působnost správního orgánu nejbližší nadřízeného Specializovaného finančního úřadu vykonává Odvolací finanční ředitelství (viz § 7 písm. a) zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů).

Spolupráce spočívající v reciproční výměně informací o účtech probíhá na úrovni kontaktních míst smluvních států (podle § 5 zákona o mezinárodní spolupráci). Podle § 5 citovaného zákona je kontaktním místem (i) ústřední kontaktní orgán, jehož působnost vykonává podle § 6 citovaného zákona Generální finanční ředitelství, a (ii) kontaktní orgán. Působnost kontaktního orgánu zákon přímo žádnému orgánu Finanční správy České republiky nestanoví a ponechává prostor pro případné pověření podle zákona o mezinárodní spolupráci. Ten v § 7 předpokládá, že Ministerstvo financí může pověřit správce daně výkonem působnosti kontaktního orgánu.

2. Shromažďování a oznamování informací o účtech

2.1 Finanční instituce a oznamované účty zahraničních osob

K § 4:

Vymezení finanční instituce navazuje především na článek 1 odst. 1 písm. f) až i) Dohody FATCA a oddíl VIII bod A. 3. - A.6. CRS vymezející, která právní osoba nebo jednotka bez právní osobnosti (terminologií výše uvedených smluv „entita“) je schovatelskou institucí, depozitní institucí, investiční entitou nebo specifikovanou pojišťovnou. Jednotkou bez právní osobnosti se rozumí entita, která není nadána právní subjektivitou a nemůže mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (srov. § 15 odst. 1 občanského zákoníku a § 24 odst. 6 daňového řádu). Jednotkou bez právní osobnosti, která je finanční institucí, je typicky svěřenský fond nebo podílový fond. Vymezení podle globálního standardu bylo převzato z Dohody FATCA a shoduje se s ním. Totéž platí i pro další níže uvedené entity.

Schovatelská instituce je v mezinárodních dokumentech definována jako právnická osoba nebo jednotka bez právní osobnosti, jejíž podstatnou část podnikání představuje držení finančního majetku na účet jiného. Držení finančního majetku na účet jiného je podstatnou částí podnikání, pokud hrubý příjem této osoby nebo jednotky, který je přičitatelný držení finančního majetku a poskytování souvisejících finančních služeb, je roven nebo je větší než 20 % hrubého příjmu této instituce. Splnění tohoto kritéria se zkoumá za období buď tří kalendářních let končící (nebo posledním dnem účetního období, které není kalendářním rokem) před rokem, v němž je proveden výpočet, nebo po dobu existence instituce a to podle toho, které z těchto období je kratší. Typickým příkladem schovatelské instituce je banka.

Depozitní instituce je v Dohodě FATCA vymezena jako jakákoli právnická osoba nebo jednotka bez právní osobnosti, která přijímá vklady v rámci běžných bankovních služeb nebo podobného podnikání.

Jako investiční entitu označuje jak Dohoda FATCA tak globální standard právnickou osobu nebo jednotku bez právní osobnosti, která je v rámci svého podnikání (nebo která je řízena osobou nebo jednotkou, která v rámci svého podnikání) provádí (i) obchodování s nástroji peněžního trhu (s šeky, směnkami, vkladovými certifikáty, deriváty atd.), měnami, měnovými, úrokovými a indexovými nástroji, s převoditelnými cennými papíry nebo s komoditními futures, (ii) individuální nebo kolektivní správu portfolia, (iii) jiné investování, administraci nebo správu fondů nebo peněžních prostředků v zastoupení jiných osob.

Specifikovaná pojišťovna je definována jako pojišťovna (nebo holdingová společnost pojišťovny), jež otevírá finanční účet nebo je povinna provádět platby týkající se pojistné smlouvy s kapitálovou hodnotou nebo smlouvy o pojištění důchodu.

Pojem finanční instituce se neomezuje pouze na finanční instituce se sídlem na území České republiky nebo na finanční instituce se sídlem na území smluvního státu. Zahrnuje veškeré finanční instituce tuzemské i zahraniční, které naplní znaky definované v mezinárodních smlouvách. Je tomu tak proto, aby zákon dopadal i na neúčastníci se finanční institucí (viz § 7), kterou se rozumí finanční instituce, s níž se nakládá jako s neúčastníci se finanční institucí podle Dohody FATCA, nebo podle globálního standardu. Finanční institucí je tak například i banka se sídlem v jiném než smluvním státě (typicky v daňovém ráji), který se nepřipojil k Dohodě FATCA nebo globálnímu standardu. Kritéria omezující šíři tohoto pojmu jsou vymezena v dalších ustanoveních (§ 5 a § 6).

K § 5:

Oznamující finanční instituce je subjekt (resp. i jednotka bez právní osobnosti), na který primárně dopadají povinnosti uložené tímto zákonem.

Zákonný pojem navazuje na vymezení oznamující české finanční instituce v Dohodě FATCA (viz článek 1 odst. 1 písm. n)) a oddíle VIII bod A.1. CRS.

Oznamující česká finanční instituce je tam vymezena jako jakákoli česká finanční instituce, která není neoznamující českou finanční institucí. Dohoda FATCA, potažmo globální standard, vyžaduje následující teritoriální přístup. Za českou finanční institucí je podle smlouvy považována (i) jakákoli finanční instituce, která je rezidentem v České republice, kromě jakékoli pobočky této finanční instituce, jež se nachází mimo Českou republiku, a (ii) jakákoli pobočka finanční instituce, která není rezidentem v České republice, pokud se tato pobočka nachází v České republice.

Za oznamující finanční institucí mohou být za splnění zákonem stanovených podmínek považovány i některé neoznamující finanční instituce (k tomu blíže odůvodnění k § 6 odst. 2). Zároveň budou existovat neoznamující finanční instituce, které budou plnit oznamovací povinnost.

Podle odstavce 2 má oznamující finanční instituce pro účely tohoto zákona procesní postavení daňového subjektu. Podle § 20 daňového řádu je daňovým subjektem osoba, kterou za daňový subjekt označí zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo plátce daně. Zákon oznamující finanční institucí neoznačuje za daňový subjekt, pouze jí pro účely tohoto zákona propůjčuje procesní postavení daňového subjektu. Není stanoveno, zda je finanční instituce v pozici poplatníka nebo plátce daně, pojem daňový subjekt je těmito pojmy nadřazený a svým obsahem širší. Povinnosti, které jsou tímto zákonem nebo daňovým řádem oznamující finanční institucí uloženy, ji však přibližují postavení plátce daně.

K § 6:

Neoznamující českou finanční institucí se rozumí jakákoli česká finanční instituce nebo jiná entita, jež je rezidentem v České republice, která je v příloze II Dohody FATCA uvedena jako neoznamující česká finanční instituce nebo která jinak získá status zahraniční finanční instituce, která splnila požadavky nebo status osvobozeného skutečného vlastníka podle příslušných nařízení Ministerstva financí Spojených států účinných ke dni podpisu Dohody FATCA. V případě globálního standardu jde o finanční institucí vymezenou podle oddílu VIII bod B. CRS, na který bude navazovat prováděcí vyhláška Ministerstva financí. Vyhláška Ministerstva financí bude případně též navazovat na dohodu kompetentních orgánů, která by změnila okruh neoznamujících finančních institucí uvedených v příloze II Dohody FATCA tak, jak Dohoda FATCA předpokládá.

Odstavec 2 obsahuje právní fikci, na jejímž základě se finanční instituce, která by jinak splňovala definici neoznamující finanční instituce, považuje za oznamující finanční institucí. Ustanovení se týká finančních institucí vymezených v příloze II k Dohodě FATCA a v oddíle VIII bodu B. CRS, kterými jsou vláda v širokém slova smyslu (resp. vládní entita), mezinárodní organizace nebo centrální banka. Pokud tyto subjekty vykonávají podnikatelskou činnost jako jiné finanční instituce (s výjimkou činnosti investiční entity), musí o platbách spojených s touto činností plnit oznamovací povinnost. V tomto rozsahu budou povinny plnit prověřovací, zjišťovací a oznamovací povinnost jako jiné oznamující finanční instituce a ve vztahu ke Spojeným státům americkým jsou povinny si zažádat o přidělení GIIN se statusem „deemed compliant“.

MATERIÁL DO VNĚJŠÍHO PŘIPOMÍNKOVÉHO ŘÍZENÍ

Podle odstavce 3 má neoznamující finanční instituce pro účely tohoto zákona procesní postavení daňového subjektu. Podle § 20 daňového řádu je daňovým subjektem osoba, kterou za daňový subjekt označí zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo plátce daně. Zákon neoznamující finanční instituci neoznačuje za daňový subjekt, pouze jí pro účely tohoto zákona propůjčuje procesní postavení daňového subjektu. Není stanoveno, zda je finanční instituce v pozici poplatníka nebo plátce daně, pojem daňový subjekt je těmto pojmům nadřazený a svým obsahem širší. Povinnosti, které jsou tímto zákonem nebo daňovým řádem oznamující finanční instituci uloženy, ji však přibližují postavení plátce daně.

K § 7:

Vymezení neúčastníci se finanční instituce navazuje na definici neúčastníci se finanční instituce podle Dohody FATCA. Ta v čl. 1 odst. 1 písm. q) vymezuje neúčastníci se finanční instituci s odkazem na příslušná nařízení Ministerstva financí Spojených států amerických. Smlouva tím má na mysli rozhodný seznam neúčastníci se jurisdikcí Úřadu pro daňovou správu Spojených států amerických. Neúčastníci se institucí je instituce, která má sídlo v jurisdikci uvedené v tomto seznamu nebo je založena podle právních předpisů jurisdikce uvedené v tomto seznamu. Vedle toho se může neúčastníci se finanční institucí stát oznamující finanční instituce, která závažným způsobem neplní povinnosti vyplývající jí z Dohody FATCA, resp. ze zákona, a ani po předchozí výzvě nenapraví takový závažný stav (viz čl. 5 odst. 2 písm. b) Dohody FATCA).

Nepředpokládá se, že by OECD vytvořila obdobný rozhodný seznam neúčastníci se jurisdikcí pro účely globálního standardu. Proto bude obdoba rozhodného seznamu stanovena vyhláškou Ministerstva financí. Neúčastníci se finanční institucí pak bude ta finanční instituce, která má sídlo ve státě (jurisdikci) uvedené v seznamu stanoveném vyhláškou, nebo která je založena podle právních předpisů státu (jurisdikce) uvedené v tomto seznamu.

K § 8:

Zákon používá obecný pojem účet s tím, že při jeho vymezení odkazuje na definici finančního účtu podle Dohody FATCA (viz čl. 1 odst. 1 písm. r)) a obdobně podle CRS (oddíl VIII bod C). Finanční účet je v těchto dohodách vymezen jako účet vedený finanční institucí. V případě právnické osoby nebo jednotky bez právní osobnosti, která je finanční institucí výhradně proto, že je investičním subjektem, je účtem jakákoli majetková nebo dluhová účast v této finanční instituci (mimo účastí pravidelně obchodovaných na zavedeném trhu s cennými papíry). V případě jiné finanční instituce je účtem jakákoli majetková nebo dluhová účast v této finanční instituci (mimo účastí pravidelně obchodovaných na zavedeném trhu s cennými papíry), pokud je hodnota majetkové nebo dluhové účasti stanovena, přímo nebo nepřímo, převážně podle aktiv, z nichž vznikají platby ze zdroje ve Spojených státech podléhající srážkové dani, a třída účastí byla vytvořena s cílem vyhnout se oznamování podle těchto mezinárodních smluv. Finančním účtem je také jakákoli pojistná smlouva s kapitálovou hodnotou a jakákoli smlouva o pojištění důchodu, uzavřená nebo vedená finanční institucí, mimo smlouvy se sjednaným pojistným plněním ve formě neinvestičního nepřevoditelného doživotního důchodu, který je vyplácen fyzické osobě ve formě penze nebo dávek pro případ pracovní neschopnosti a invalidity poskytovaných na základě účtu vyňatého z definice finančního účtu podle přílohy k mezinárodní smlouvě.

Zároveň se však za finanční účet nikdy nepovažuje účet uvedený v Příloze II Dohody FATCA, ani účet podle oddílu VIII bodu C. 17. CRS, a to i kdyby naplnil výše uvedená kritéria.

Účet podle tohoto zákona může být účtem podle § 2662 občanského zákoníku, ale i účtem, který není účtem podle § 2662 občanského zákoníku. Tak tomu bude v případě, kdy půjde o finanční účet podle mezinárodní smlouvy, ale takový účet nebude naplňovat základní znaky účtu podle občanského zákoníku.

Zákon dále specifikuje, kdo je majitelem účtu. Vymezení navazuje na čl. 1 odst. 1 písm. cc) Dohody FATCA, a dále oddíl VIII bod E. 1. CRS, podle kterého se jím rozumí osoba, kterou finanční instituce, jež vede finanční účet, zaznamenává nebo označuje jako majitele finančního účtu.

K § 9:

Ustanovení § 9 stanoví podmínky, za kterých je účet vymezený v § 8 účtem podléhajícím oznamovací povinnosti. To, že účet podléhá oznamovací povinnosti, automaticky neznamená, že by zároveň vždy nutně podléhal povinnosti prověřovací a zjišťovací. Budou existovat oznamované účty, které nebudou předmětem prověřovací ani zjišťovací povinnosti (např. neoznamující finanční instituce, která bez toho aniž by plnila kompletní prověřovací nebo zjišťovací povinnost ve smyslu tohoto zákona, zjistí, že vede oznamovaný účet, je povinna jej podle § 17 oznámit).

Aby se jednalo o oznamovaný účet, musí jít o účet, který je veden českou finanční institucí podle mezinárodní smlouvy. Českou finanční institucí podle mezinárodní smlouvy je (i) finanční instituce, která je rezidentem v České republice, kromě pobočky této finanční instituce, jež se nachází mimo Českou republiku, a (ii) pobočka finanční instituce, která není rezidentem v České republice, pokud se tato pobočka nachází v České republice (viz čl. 1 odst. 1 písm. k) Dohody FATCA a čl. 1 odst. 1 písm. a) MCAA. Slova „podle mezinárodní smlouvy“ odkazují na vymezení české finanční instituce v mezinárodní smlouvě.

Aby byl účet oznamovaným účtem, jeho majitelem (ve smyslu majitele účtu podle mezinárodní smlouvy) musí být zahraniční osoba nebo právnická osoba nebo jednotka bez právní osobnosti ovládaná zahraniční osobou. Zahraniční osobou se pro účely tohoto zákona rozumí osoba nebo jednotka bez právní osobnosti, o nichž se plní oznamovací povinnost podle mezinárodní smlouvy (viz § 10). Tato osoba je v Dohodě FATCA označena jako specifikovaná osoba („american specified person“). Ovládající osobou se rozumí ovládající osoba podle mezinárodní smlouvy (viz § 11). Podle smlouvy je ovládající osobou fyzická osoba, která ovládá entitu (resp. právnickou osobu nebo jednotku bez právní osobnosti). V případě svěřenského fondu se tímto termínem rozumí zakladatel, správce majetku ve svěřenském fondu, osoba vykonávající dohled nad správou fondu, obmyšlený a jakákoli jiná fyzická osoba mající nejvyšší faktickou kontrolu nad svěřenským fondem. V případě právního uspořádání, které není svěřenským fondem, se tímto termínem rozumí osoby v rovnocenném nebo obdobném postavení.

Odstavec 2 předpovídá, že mezinárodní smlouva stanoví okruh finančních účtů, které nepodléhají oznamovací povinnosti. Dohoda FATCA vymezuje tento účet v příloze II bodu V. V CRS je vyňatý účet vymezen v oddíle VIII, bodě C. 17., jehož písm. g) umožňuje posouzení nízkého rizika některých účtů. Posouzení je ponecháno diskreci jednotlivých států (v České republice stanoví podrobnosti vyhláška Ministerstva financí).

Vyhláška Ministerstva financí bude případně též navazovat na dohodu kompetentních orgánů, která by změnila okruh neoznamovaných účtů uvedených v příloze II Dohody FATCA tak, jak Dohoda FATCA předpokládá.

K § 10:

Zahraniční osobou je osoba, o které se plní, resp. se má plnit, oznamovací povinnost. Je to majitel oznamovaného účtu nebo osoba ovládající majitele oznamovaného účtu, který je předmětem povinností podle tohoto zákona.

O kterých osobách se plní oznamovací povinnost, stanoví mezinárodní smlouva. Dohoda FATCA tuto osobu označuje jako „americkou specifikovanou osobu“. Tou je americká osoba, která není osobou taxativně vyjmenovanou v čl. 1 bodě 1. ee) Dohody FATCA, např. (i) obchodní společnost, jejíž akcie jsou pravidelně obchodovány na jednom nebo několika zavedených trzích s cennými papíry, (ii) Spojené státy americké ani agentura či pověřená organizace Spojených států amerických v jejich výlučném vlastnictví, (iii) stát Spojených států amerických, americké teritorium, jejich dílčí politický celek ani žádná jejich agentura či pověřená organizace v jejich výlučném vlastnictví. Podle CRS je oznamovaná osoba neboli „reportable person“ jiná zahraniční oznamovaná osoba než (i) ta, jejíž akcie jsou pravidelně obchodovány na jednom nebo několika zavedených trzích s cennými papíry, nebo než (ii) vládní entita, mezinárodní organizace, či centrální banka, nebo než (iii) finanční instituce (oddíl VIII bod 1. D. podbody 2. - 4. CRS).

K § 11:

Ve vymezení ovládající osoby zákon odkazuje na definici ovládající osoby v mezinárodní smlouvě. Dohoda FATCA definuje ovládající osobu v čl. 1 odst. 1 písm. ll) jako fyzickou osobu, která ovládá entitu (resp. právnickou osobu nebo jednotku bez právní osobnosti). V případě svěrenského fondu se tímto termínem rozumí zakladatel, správce majetku ve svěrenském fondu, osoba vykonávající dohled nad správou fondu, obmyšlený a jakákoli jiná fyzická osoba mající nejvyšší faktickou kontrolu nad svěrenským fondem. V případě právního uspořádání, které není svěrenským fondem, se tímto termínem rozumí osoby v rovnocenném nebo obdobném postavení. Pojem ovládající osoby je v CRS vymezen v oddíle VIII bodě D.6., který odkazuje na výklad podle doporučení FATF - Financial Action Task Force Recommendation.

2.2 Povinnosti finanční instituce

2.2.1 Povinnost získat identifikační číslo

K § 12:

Oznamující finanční instituce jsou podle Dohody FATCA povinny registrovat se pro účely FATCA (viz čl. 4 odst. 1 písm. c) smlouvy, který upravuje zacházení s oznamujícími českými finančními institucemi). Registrace probíhá přes registrační systém Úřadu pro daňovou správu Spojených států amerických, který je umístěn na internetových stránkách IRS. V rámci registrace přidělí IRS finanční instituci Global Intermediary Identification Number (GIIN), tedy zvláštní číslo pro identifikaci finanční instituce pro účely FATCA. Toto identifikační číslo bude finanční instituce uvádět při plnění oznamovací povinnosti mezi oznamovanými údaji (§ 17 odst. 1 písm. a)).

Ačkoli Dohoda FATCA používá termín „registrace pro účely FATCA“, nejedná se o registraci ve smyslu § 125 a následující daňového řádu. Ustanovení § 12 neukládá finanční instituci registrační povinnost, resp. povinnost podat přihlášku k jednotlivé dani. Zákon záměrně pojem registrace nepoužívá, namísto toho stanoví povinnost získat identifikační číslo, resp. podat žádost IRS o jeho přidělení. Identifikační číslo není daňovým identifikačním číslem, které je přidělováno v rámci registračního řízení podle § 130 daňového řádu. Finanční

instituce budou sice zpravidla zároveň registrovány podle § 125 daňového řádu, avšak jako poplatníci daně z příjmů právnických osob k této dani (viz § 39a zákona o daních z příjmů).

V globálním standardu OECD se se systémem přidělování dalších identifikačních čísel nepočítá. Identifikační číslo tak bude finančním institucím přidělováno pouze ze strany amerického IRS.

Povinnost požádat o přidělení identifikačního čísla GIIN je stanovena oznamujícím finančním institucím. Budou ji mít i ty neoznamující finanční instituce, které jsou podle § 6 odst. 2 tohoto zákona považovány za oznamující pouze pro dílčí část svých činností. Vznikne jim však v okamžiku, kdy tuto činnost začnou provozovat.

Oznamující finanční instituce je povinna splnit povinnost získat identifikačního číslo nejpozději do dne předcházejícího dni, kdy bude plnit oznamovací povinnost podle tohoto zákona. Lhůta pro splnění oznamovací povinnosti je stanovena § 18, resp. přechodným ustanovením § 29. Finanční instituce je tak povinna získat GIIN do 30. června kalendářního roku, ve kterém plní oznamovací povinnosti, resp. do 30. července 2015 pro první plnění oznamovací povinnosti. Lhůta se vztahuje jak na finanční instituce existující před nabytím účinnosti tohoto zákona, tak na finanční instituce, které vzniknou po nabytí účinnosti.

Sankce za nesplnění povinnosti požádat o přidělení identifikačního čísla není vymezena tímto zákonem, ale vyplývá z Dohody FATCA. Ta stanoví, že finanční instituce, která nesplní povinnosti uložené jí smlouvou, bude zařazena na seznam neúčastníků se finanční institucí. Tím pádem bude podléhat srážení 30% daně jiného státu z každé platby poukázané této finanční instituci.

2.2.2 Prověřovací a zjišťovací povinnost

K § 13:

Předpokladem předání informací o účtech daňových nerezidentů správci daně a jejich následného poskytnutí daňové správě jiného smluvního státu je zjištění jejich existence. Za tímto účelem je oznamující finanční instituce povinna plnit prověřovací a zjišťovací povinnost. V rámci plnění těchto povinností finanční instituce primárně prověřuje, zda vede oznamovaný účet (viz § 9). Pokud dojde k závěru, že ano, zjišťuje náležitosti tohoto účtu jako jméno nebo název jeho majitele, adresu místa pobytu nebo sídla majitele, apod. (srov. § 14), které jsou po té předmětem oznamovací povinnosti podle § 17.

Vedle prověřování vedení oznamovaného účtu oznamující finanční instituce prověřuje, zda nevede účet, jehož majitelem je neúčastník se finanční instituce (viz § 7). Pokud finanční instituce na základě plnění prověřovací povinnosti dojde k závěru, že vede účet neúčastník se finanční instituce, oznámí tuto skutečnost správci daně podle § 17 odst. 3 a bude postupovat podle § 24.

Prověřovací povinnost plní pouze oznamující finanční instituce. Neoznamující finanční instituce, přestože je v případě, kdy zjistí, že vede oznamovaný účet, povinna plnit oznamovací povinnost (viz § 17), není povinna při tom průběžně plnit prověřovací ani zjišťovací povinnost (nicméně zjišťovací povinnost bude muset ad hoc provést, aby byla schopna oznámit všechny údaje uvedené v § 14).

Při plnění prověřovací povinnosti je finanční instituce povinna postupovat podle postupů náležité péče, které jsou vymezeny v mezinárodní smlouvě. Dohoda FATCA tyto postupy upravuje v Příloze 1 (Annex 1) jako tzv. postupy due diligence. Finanční instituce je povinna nastavit svoje informační systémy tak, aby byly s postupy náležité péče v souladu.

Zákon zároveň umožňuje, aby finanční instituce použila postupy, které stanoví prováděcí nařízení k americkému zákonu FATCA (tzv. FINGER). Tím je naplněn čl. 4 odst. 7 Dohody FATCA, který stanoví, že smluvní stát je oprávněn využít i jiné postupy srovnatelné s postupy náležité péče podle Přílohy I Dohody FATCA, pokud to umožňuje vnitrostátní právní předpis. Zákon tuto možnost finančním institucím neodpírá, a to především s ohledem na vysokou dynamiku prováděcích nařízení k americkému zákonu FATCA. Pokud by prováděcí nařízení byla pro finanční instituci výhodnější než ustanovení Dohody FATCA, může je finanční instituce použít. Pojmem srovnatelné postupy se rozumí i postupy přísnější, než jaké jsou stanoveny jako minimální s ohledem na hodnotu či výši zůstatku na účtu. Obdobné ustanovení obsahuje i britská právní úprava provádějící jejich Dohodu FATCA. Zákon stanoví povinnost takovou volbu oznámit Specializovanému finančnímu úřadu jako správci daně.

Finanční instituce plní prověřovací povinnost tak, aby byla schopna splnit zjišťovací a prověřovací povinnost stanovenou tímto zákonem. Zákon neupravuje zvláštní lhůtu pro splnění prověřovací povinnosti a ponechává prostor finanční instituci k nastavení systémů podle svého uvážení. Finanční instituce je limitována pouze lhůtou pro splnění oznamovací povinnosti (viz § 18).

K § 14:

Předmětem zjišťovací povinnosti jsou údaje o majiteli oznamovaného účtu (pojem oznamovaný účet je vymezen v § 9 zákona), příp. o osobách jej ovládajících. Údaje, které jsou předmětem zjišťovací povinnosti, taxativně vymezuje odstavce 2 a týkají se majitele účtu, kterým je zahraniční osoba, příp. právnická osoba nebo jednotka bez právní osobnosti, která je zahraniční osobou ovládána (v tomto případě se zjišťovací povinnost týká také zahraničních osob ovládajících majitele oznamovaného účtu).

U zahraniční osoby se zjišťuje její jméno (pokud jde o člověka), název (pokud jde o právnickou osobu) nebo označení (u svěřenského fondu nebo jiné jednotky bez právní osobnosti, která nemá jméno ani název). U fyzických osob se dále zjišťuje datum a místo narození, adresa místa trvalého nebo jiného pobytu, kterým se rozumí místo, které je jako místo jeho pobytu uvedeno v evidenci příslušného státu, resp. v dokladech této osoby (občanský průkaz, pas apod.). S ohledem na lepší identifikaci zahraniční osoby zákon preferuje zapsané místo pobytu před místem, kde se osoba zdržuje skutečně. Jelikož zahraniční osobou se rozumí jiné než české fyzické osoby, nebylo možné použít vymezení místa pobytu z daňového řádu (srov. § 13 odst. 1 písm. a)). U právnické osoby se zjišťuje adresa jejího sídla. Pokud jednotka bez právní osobnosti nemá sídlo, nebude se u ní z povahy věci tento údaj zjišťovat. Finanční instituce dále zjišťuje daňové identifikační číslo nebo obdobné identifikační číslo, které bylo pro daňové účely přiděleno zahraniční osobě ve státě, kde je rezidentem (například Umsatzsteuer-Identifikationsnummer v Německu, Número de Identificación Fiscal ve Španělsku apod.). Nejde o identifikační číslo (GIIN), které je pro účely FATCA přidělováno IRS českým oznamujícím finančním institucím (viz § 12).

Kromě zahraničních osob se tyto údaje zjišťují také u právnické osoby nebo jednotky bez právní osobnosti, které nejsou zahraniční osobou, ale jsou ovládány zahraniční osobou, pokud tato ovládající osoba není rezidentem stejného státu jako oznamující finanční instituce. Údaje se zjišťují též o této ovládající osobě, nebo ovládajících osobách, pokud je jich více.

Obdobím, za které se údaje o oznamovaném účtu zjišťují, je kalendářní rok.

K § 15:

Zákon ukládá majiteli účtu, případně osobě, která majitele účtu ovládá, povinnost poskytovat součinnost finanční instituci při plnění prověřovací a zjišťovací povinnosti. Povinnost je uložena každému majiteli účtu ve smyslu § 8, tedy nejen účtu oznamovaného, ale účtu vymezeného v mezinárodní smlouvě. Zároveň nesměřuje jen na zahraniční osoby a osoby je ovládající, ale na majitele účtu obecně (ve smyslu majitele účtu podle mezinárodní smlouvy).

K § 16:

Zákon v § 16 ukládá oznamujícím finančním institucím povinnost uchovávat doklady, které se vztahují k plnění prověřovací a zjišťovací povinnosti. Účelem tohoto ustanovení je umožnit správci daně (Specializovanému finančnímu úřadu) kontrolovat plnění prověřovací a oznamovací povinnosti oznamující finanční institucí. Aby mohl správce daně účinně kontrolovat plnění povinností, potřebuje k tomu doklady související s plněním těchto povinností. Zákonná lhůta, po kterou je oznamující finanční instituce povinna doklady uchovávat, je stanovena na 10 let od konce kalendářního roku, za který jsou povinnosti plněny. Zákon oznamující finanční instituci neukládá, aby uchovávala doklady související s plněním oznamovací povinnosti, protože tyto doklady má i správce daně.

2.2.3 Oznamovací povinnost

K § 17:

Předmětem oznamovací povinnosti finanční instituce jsou v zásadě tři druhy údajů. První skupinu tvoří identifikační údaje finanční instituce, která plní oznamovací povinnost. Mezi ně patří název nebo označení (pro případ svěřenského fondu nebo jiné jednotky bez právní osobnosti, která není právnickou osobou) finanční instituce a její identifikační číslo. Tím se rozumí identifikační číslo (GIIN) přidělené finanční instituci Úřadem pro daňovou správu Spojených států amerických na základě žádosti podle § 12 (více viz odůvodnění k § 12). Druhou skupinou jsou údaje o oznamovaném účtu, a to jednak ty, které finanční instituce zjistila v rámci plnění zjišťovací povinnosti (viz § 14 a jeho odůvodnění) a dále pak zůstatek peněžních prostředků na oznamovaném účtu nebo jeho hodnotu. Oznamuje se zůstatek nebo hodnota účtu (i) ke konci kalendářního roku, (ii) ke dni bezprostředně předcházejícímu zrušení oznamovaného účtu, nebo (iii) ke konci jiného oznamovacího období (tímto jiným oznamovacím obdobím může být např. měsíc, pak by se oznamoval průměr měsíčních zůstatků za kalendářní rok, anebo se oznámí nejvyšší měsíční zůstatek či hodnota účtu v daném oznamovaném roce). Třetí skupinu oznamovaných údajů tvoří údaje stanovené mezinárodní smlouvou. Ty jsou vymezeny v čl. 2 bodu 2 písm. a) podbodech 5 až 7 Dohody FATCA a v čl. 2 bodě 2 písm. e) až g) MCAA, kde je stanoveno, jaké údaje se u jednotlivých druhů účtů oznamují a v jakých časových rozmezích.

Oznamovací povinnost neplní jen oznamující finanční instituce, ale za podmínek stanovených zákonem i neoznamující finanční instituce. Prvním případem je skupina neoznamujících finančních institucí, které jsou pro určité druhy činností zákonem považovány za oznamující finanční instituce (viz § 6 odst. 2). Tyto finanční instituce jsou jako jiné oznamující finanční instituce povinny plnit zároveň i povinnost prověřovací a zjišťovací (včetně registrační povinnosti), avšak pouze pro okruh činností, pro které jsou považovány za oznamující. Druhou skupinu tvoří neoznamující finanční instituce, které při výkonu své činnosti zjistí, že vedou oznamovaný účet. V takovém případě jsou povinny splnit oznamující povinnost, aniž by průběžně musely plnit prověřovací nebo zjišťovací povinnost (nicméně

zjišťovací povinnost budou muset ad hoc provést, aby byly schopny oznámit všechny údaje uvedené v odstavci 1).

Oznamovací povinnost se plní vůči správci daně, kterým je Specializovaný finanční úřad (viz § 3 tohoto zákona). Lhůta a způsob, jakým se oznamovací povinnost plní, jsou upraveny v § 18 a § 19 tohoto zákona).

Oznámení je podáním ve smyslu § 70 daňového řádu. Nemá však povahu daňového tvrzení. Daňovým tvrzením se podle § 1 odst. 3 daňového řádu rozumí daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování a dodatečné daňové přiznání, následné hlášení a dodatečné vyúčtování. Jelikož oznámení není daňovým tvrzením, neuplatní se při jeho nepodání nebo opožděném podání pokuta za opožděné tvrzení daně podle § 250 daňového řádu. Při nepodání oznámení však oznamující finanční instituci hrozí uložení pořádkové pokuty podle § 247 daňového řádu nebo pokuty za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy podle § 247a (která má být do daňového řádu zavedena s účinností od 1. ledna 2015). Blíže k tomuto odůvodnění k § 18.

Odstavec 2 upravuje povinnost oznamující finanční instituce oznámit správci daně, že v období, za které se oznamovací, resp. zjišťovací, povinnost plní, nezjistila žádný oznamovaný účet. Oznamující finanční instituce jsou povinny dát správci daně na vědomí, že v daném kalendářním roce nevedly žádný oznamovaný účet. Tato povinnost se vztahuje pouze na oznamující finanční instituce. Oznamovací povinnost podle odstavce 2 se plní stejným způsobem a ve stejných lhůtách jako oznamovací povinnost ohledně údajů uvedených v odstavci 1.

Podle odstavce 3 je oznamující finanční instituce, která na základě plnění prověřovací povinnosti zjistí, že vede účet neúčastníci se finanční instituce (viz § 13 odst. 1 písm. b)), povinná oznámit toto zjištění správci daně. Správce daně bude na základě tohoto oznámení disponovat informací, že oznamující finanční instituce vede účet neúčastníci se finanční instituce a v případě, že jí poukáže nebo zprostředkuje platbu, musí postupovat podle § 24.

K § 18:

Oznamující finanční instituce je povinná splnit oznamovací povinnost do 30. června kalendářního roku, který následuje po roce, za který oznamované údaje zjišťovala. Například údaje zjišťované za rok 2016 je finanční instituce povinná správci daně předat do 30. června 2017. Oznamovací povinnost se plní prostřednictvím oznámení, které je podáním podle § 70 daňového řádu. Jelikož oznámení není daňovým tvrzením, neuplatní se při jeho nepodání nebo opožděném podání pokuta za opožděné tvrzení daně podle § 250 daňového řádu. Při nepodání oznámení však oznamující finanční instituci hrozí uložení pořádkové pokuty podle § 247 daňového řádu nebo pokuty za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy podle § 247a (která má být do daňového řádu zavedena s účinností od 1. ledna 2015).

Pořádková pokuta bude oznamující finanční instituci uložena, pokud finanční instituce nesplní oznamovací povinnost (včetně povinnosti oznámit, že nezjistila oznamovaný účet), ačkoli k tomu byla podle § 247 odst. 2 správcem daně vyzvána. Pořádková pokuta má vynucovací charakter a předpokladem jejího uložení je nereagování na předchozí výzvu správce daně. Správce daně vyzve finanční instituci ke splnění oznamovací povinnosti a stanoví jí lhůtu, která by v souladu s § 32 odst. 2 daňového řádu neměla být kratší než osm dnů. Pokud je oznamovací povinnost na výzvu splněna, pořádkovou pokutu již nelze uložit. Pořádkovou pokutu též nelze uložit, pokud je oznamovací povinnost splněna opožděně nebo není splněna vůbec, ale správce daně má údaje, které jsou jejím předmětem. V takovém případě totiž správce daně nemůže finanční instituci vyzvat ke splnění oznamovací povinnosti (oznamovací povinnost již byla splněna) a uložit pořádkovou pokutu § 247 odst. 2 daňového

řádu není z povahy věci možné. Pořádkovou pokutu může správce daně uložit až do výše 500 000 Kč (srov. novela § 247 odst. 2 daňového řádu s účinností od 1. ledna 2015). S ohledem na vynucovací povahu pořádkové pokuty je možné ji uložit při opakovaném neplnění povinnosti nepeněžitě povahy i několikrát (viz § 248 odst. 2 daňového řádu, resp. § 247 odst. 5 daňového řádu ve znění účinném od 1. ledna 2015).

Pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy lze podle (navrženého) § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu uložit za nesplnění registrační, ohlašovací nebo jiné oznamovací povinnosti stanovené daňovým zákonem nebo správcem daně. Pokuta za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy má, na rozdíl od pokuty pořádkové, povahu pokuty penalizační. Správce daně ji může uložit v případě, že finanční instituce nesplní oznamovací povinnost vůči správci daně tak, jak jí to ukládá zákon. Pokuta může být uložena, pokud daňový subjekt nesplní oznamovací povinnost vůbec, nebo ji splní pouze částečně či po stanovené lhůtě. Jelikož nejde o sankci vynucovací, není k jejímu uložení potřeba, aby byla finanční instituce vyzvána ke splnění oznamovací povinnosti. Pokuta nevzniká ze zákona a je věcí uvážení správce daně, zda ji uloží či nikoli.

Odstavec 2 vylučuje použití § 36 daňového řádu, který stanoví podmínky, za kterých je možné prodloužit lhůtu stanovenou zákonem. Toto ustanovení je k § 36 daňového řádu speciální a na jeho základě není možné lhůtu podle odstavce 1 prodloužit.

K § 19:

Podle § 19 plní finanční instituce oznamovací povinnost formou oznámení, které činí datovou zprávou ve formátu a struktuře, které zveřejní správce daně. Ustanovení § 19 je obdobou § 72 odst. 1 a 3 daňového řádu, který upravuje povinnost činit řádná a dodatečná daňová tvrzení, přihlášku k registraci a oznámení o změně registračních údajů na tiskopise Ministerstva financí nebo datovou zprávou ve formátu a struktuře zveřejněné správcem daně. Jelikož oznámení není daňovým tvrzením (viz § 1 odst. 3 daňového řádu a contrario) ani přihláškou k registraci nebo oznámením o změně registračních údajů, není na něj možné účinky § 72 odst. 1 a 3 daňového řádu bez dalšího vztáhnout. Jelikož cílem je, aby finanční instituce činila oznámení elektronicky, je nutné tuto povinnost finanční instituce upravit přímo v zákoně.

Finanční instituce činí oznámení datovou zprávou, která je buď podepsána uznávaným elektronickým podpisem, nebo je ověřena identitou podatele způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky (srov. § 71 odst. 1 písm. a) a c) daňového řádu). Podání nelze učinit datovou zprávou odeslanou prostřednictvím datové schránky. Finanční instituce je povinna uvést v oznámení předepsané údaje. Strukturu a formát podání stanoví správce daně (je tak například oprávněn určit, zda součástí podání budou přílohy). Náležitosti elektronického podání správce daně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup, tedy zejména na internetu (odstavec 2).

Podání se činí vůči příslušnému správci daně, kterým je podle § 3 Specializovaný finanční úřad. Jménem finanční instituce jako právnické osoby činí oznámení její statutární orgán, nebo ten, kdo prokáže, že je oprávněn jejím jménem podle jiného právního předpisu jednat (viz § 24 odst. 2 daňového řádu), pokud není zastoupena (například na základě plné moci, viz § 25 daňového řádu). V téže věci může jménem právnické osoby jednat pouze jedna fyzická osoba, a to i pokud je pro jednání statutárního orgánu zakladatelským právním jednáním vyžadováno společné jednání více osob (viz § 24 odst. 4 daňového řádu ve znění účinném od 1. ledna 2015). Pokud bude zakladatelské právní jednání vyžadovat pro jednání jménem právnické osoby společné jednání více osob, bude za právnickou osobu jednat předseda statutárního orgánu nebo jeho pověřený člen.

Správce daně je na základě § 11 daňového řádu oprávněn kontrolovat plnění povinností osob zúčastněných na správě daní. Prostřednictvím této pravomoci je správci daně svěřeno obecné kontrolní oprávnění ve vztahu k osobám zúčastněným na správě daní a jejich povinnostem. Ve vztahu k finančním institucím bude kontrolní pravomoc správce daně realizována například prostřednictvím místního šetření podle § 80 a následující daňového řádu, postupem k odstranění pochybností (§ 89 daňového řádu) nebo daňovou kontrolou (§ 85 daňového řádu). V rámci místního šetření je správce daně oprávněn například vyhledávat důkazní prostředky a provádět ohledání u daňových subjektů nebo jiných osob zúčastněných na správě daní nebo na místě, kde je to účelné. Správce daně bude při provádění místního šetření u finanční instituce zjišťovat, zda finanční instituce řádně plní zákonem uložené povinnosti (včetně přezkoumávání plnění postupů náležitě péče v rámci plnění prověřovací povinnosti).

Možnost vzniku formálních vad podání bude díky elektronickému způsobu podání oznámení a nastavení elektronického portálu eliminována. Pokud by však přesto mělo podání vady, pro které by nebylo způsobilé k projednání, nebo vady, pro které by nemohlo mít předpokládané účinky pro správu daní, vyzval by správce daně finanční instituci, aby označené vady odstranila a stanovil by jí k tomu lhůtu (viz § 74 daňového řádu). Pokud bude mít správce daně pochybnosti o správnosti, průkaznosti nebo úplnosti podaného oznámení, vyzve finanční instituci k jejich odstranění v rámci postupu k odstranění pochybností podle § 89 daňového řádu. Postup k odstranění pochybností může za podmínek § 90 odst. 3 daňového řádu přejít do daňové kontroly.

Pokud správce daně zjistí, že finanční instituce porušila některou svou povinnost, je podle povahy porušení oprávněn uložit jí buď pořádkovou pokutu podle § 247 daňového řádu, nebo pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy podle § 247a daňového řádu (ve znění účinném od 1. ledna 2015). Závazek upravit pravomoc správce daně kontrolovat plnění povinností finančních institucí a sankcionovat je podle národních právních předpisů vyplývá z čl. 5 Dohody FATCA.

2.2.4 Následky porušení povinností finanční instituce

K § 20:

Zákon umožňuje, aby správce daně uložil finanční instituci pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy, v případě, že poruší některou z povinností uloženou jí v hlavě II tohoto zákona (s výjimkou povinnosti získat identifikační číslo, která není povinností vůči správci daně a může být sankcionovaná pouze podle Dohody FATCA, která stanoví, že finanční instituce, která nesplní povinnosti uložené jí smlouvou, bude zařazena na seznam neúčastníků se finanční institucí a tím pádem bude podléhat srážení 30% daně jiného státu z každé platby poukázané této finanční instituci).

Pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy lze podle § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu (ve znění účinném od 1. ledna 2015) uložit za nesplnění registrační, ohlašovací nebo jiné oznamovací povinnosti stanovené daňovým zákonem nebo správcem daně. Pokutu lze uložit též za neplnění záznamní povinnosti (viz § 247a odst. 1 písm. b)). Ustanovení § 20 rozšiřuje okruh povinností nepeněžité povahy, za jejichž porušení lze pokutu uložit. Mezi takové povinnosti finanční instituce patří například povinnost prověřovací, povinnost zjišťovací, povinnost uchovávat doklady nebo povinnost oznamovací (za její porušení by však bylo možné uložit pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy podle § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu bez dalšího).

Pokuta za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy má, na rozdíl od pokuty pořádkové, povahu pokuty penalizační. Správce daně ji může uložit v případě, že finanční instituce nesplní povinnost tak, jak jí to ukládá zákon. To znamená, že nesplní povinnost vůbec, nebo ji splní pouze částečně či po stanovené lhůtě. Jelikož nejde o sankci vynuocovací, není k jejímu uložení potřeba, aby byla finanční instituce nejprve vyzvána ke splnění povinnosti. Pokuta nevzniká ze zákona a je věcí uvážení správce daně, zda ji uloží či nikoli.

3. Předávání a přijímání informací o účtech

3.1 Předávání informací o účtech

K § 21:

Ustanovení § 21 upravuje povinnost správce daně předat informace oznámené mu finanční institucí ústřednímu kontaktnímu orgánu. Správcem daně je na základě § 3 tohoto zákona Specializovaný finanční úřad. Ústředním kontaktním orgánem je podle § 6 zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní Generální finanční ředitelství. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví zvláštní lhůtu pro předání informací, je Specializovaný finanční úřad povinen informace Generálnímu finančnímu ředitelství předat bez zbytečného odkladu. Bude se tak dít zpravidla poté, co Specializovaný finanční úřad obdrží informace od všech finančních institucí, které mají splnit oznamovací povinnost. Informace tak budou předávány najednou. Pojem informace navazuje na zákon o mezinárodní spolupráci (viz např. § 9 a následující) a označuje souhrn jednotlivých údajů předaných finanční institucí.

Generální finanční ředitelství v pozici ústředního kontaktního orgánu poskytnuté údaje předá kontaktnímu místu jiného státu podle § 22.

K § 22:

Ustanovení § 22 upravuje způsob, jakým ústřední kontaktní orgán předává informace příslušnému orgánu druhé smluvní strany. Ústředním kontaktním orgánem je podle § 6 zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní Generální finanční ředitelství. Správcem daně, od kterého Generální finanční ředitelství informace obdrží, je podle § 3, resp. § 21, tohoto zákona Specializovaný finanční úřad. Finanční instituce oznamují Specializovanému finančnímu úřadu informace zjištěné v rámci zjišťovací a prověřovací povinnosti a on je dál předává Generálnímu finančnímu ředitelství k odeslání do smluvního státu. Generální finanční ředitelství předává informace kontaktnímu místu jiného státu, kterým se podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o mezinárodní spolupráci rozumí orgán příslušný k provádění mezinárodní spolupráce na základě mezinárodní dohody. Pojem informace navazuje na zákon o mezinárodní spolupráci (viz např. § 9 a následující) a označuje souhrn jednotlivých údajů předaných finanční institucí.

Způsob předávání informací mezi Generálním finančním ředitelstvím a kontaktním místem jiného státu zákon explicitně nevymezuje a ponechává prostor dohodě kontaktním míst smluvních stran. Tento postup je předvídan zákonem o mezinárodní spolupráci (viz např. § 17 a § 18). Dohodu bude za Českou republiku uzavírat Generální finanční ředitelství, které je jako ústřední kontaktní orgán podle § 5 zákon o mezinárodní spolupráci též kontaktním místem.

Zákon upravuje lhůtu, ve které je Generální finanční ředitelství povinno předat informace do zahraničí, a to do 30. září kalendářního roku následujícího po roce, za který byly údaje finančními institucemi zjišťovány. Finanční instituce jsou povinny splnit oznamovací povinnost do 30. června kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, za který je

plněna oznamovací povinnost. Orgány finanční správy mají tři kalendářní měsíce na zpracování a případné posouzení předaných údajů a jejich odeslání do zahraničí.

3.2 Přijímání informací o účtech

K § 23:

Ustanovení § 23 upravuje pravomoc k přijímání informací o finančních účtech od jiných smluvních států. Informace oznamované podle mezinárodní smlouvy kontaktním místem jiného státu, kterým je ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní orgán příslušný k provádění mezinárodní spolupráce na základě mezinárodní smlouvy, bude v České republice přijímat ústřední kontaktní orgán. Tím je podle § 6 zákona o mezinárodní spolupráci Generální finanční ředitelství.

Informace, které Generální finanční ředitelství získá, předá dále příslušným finančním úřadům postupem podle zákona o mezinárodní spolupráci, které je mohou dále využít při správě daní (například jako důkazní prostředky). Pojem informace je chápán jako souhrnný pojem pro údaje předané kontaktním místem jiného smluvního státu, které jsou tvořeny jednotlivými údaji zjištěnými finančními institucemi v jiném smluvním státě na základě plnění zjišťovací povinnosti. Tento pojem navazuje na zákon o mezinárodní spolupráci (srov. např. § 9 a následující).

4. Platby neúčastnícím se finančním institucím

K § 24:

Ustanovení § 24 upravuje zvláštní okruh povinností oznamujících finančních institucí, které se vztahují k platbám neúčastnícím se finančním institucím. Za předpokladu, že tak stanoví mezinárodní smlouva, je oznamující finanční instituce, která zprostředkovává nebo poukazuje platbu neúčastnící se finanční instituci (definice je obsažena v § 7 tohoto zákona), povinna splnit jednu ze dvou povinností. Pokud tyto povinnosti mezinárodní smlouva finančním institucím nestanoví, ustanovení se nepoužije. V současné době obsahuje tyto povinnosti pouze Dohoda FATCA (viz čl. 4 odst. 1 písm. d) a e)). Ustanovení je však naformulováno obecně, pro případ že by podobná pravidla byla v budoucnu přijata na úrovni OECD nebo Evropské unie.

Oznamující finanční instituce jsou povinny srazit daň jiného státu (v případě Dohody FATCA 30% srážkovou daň z jakékoliv platby ze zdroje na území Spojených států amerických) a tomuto státu ji odvést, pokud jsou k tomu zavázány na základě soukromoprávní dohody, kterou uzavřely s příslušným orgánem smluvního státu (v případě Dohody FATCA s Úřadem pro daňovou správu Spojených států amerických). Dohoda mezi oznamující finanční institucí a příslušným orgánem smluvního státu bude upravovat podrobnosti procesu srážení daně a jejího odvodu do smluvního státu (zákon tyto povinnosti blíže nespecifikuje). Daň nebude odváděna správci daně ani jinému orgánu Finanční správy České republiky, ale přímo na účet určený příslušným orgánem smluvního státu podle dohody. Srážená daň je daní jiného státu a z pohledu českého práva jde o daň hrazenou v zahraničí, kterou je možné započíst na základě Smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Povinnost srážet daň bude v České republice plnit jen minimum finančních institucí.

Povinnost ostatních oznamujících finančních institucí spočívá v poskytnutí údajů, které jsou potřebné pro oznamování související s touto platbou a srážení daně jiného státu podle mezinárodní smlouvy (zejména údaje pomocí kterých lze identifikovat platbu poukázanou neúčastnícím se finanční instituci, jejího skutečného příjemce (beneficial owner), apod.). Tyto

informace je oznamující finanční instituce povinna poskytnout tomu, od koho platbu obdržela. Ten buď srazí a odvede daň (podle jeho vztahu k IRS) nebo poskytne údaje identifikující platbu dalšímu subjektu v řetězci, od kterého platbu původně obdržel. Ten postupuje obdobně s tím, že cílem je buď srazit a odvést daň nebo informovat příslušný orgán smluvního státu, jehož daň má být sražena (v případě Dohody FATCA Úřad pro daňovou správu Spojených států amerických). Způsob, kterým se údaje nutné pro oznamování související s touto platbou a sražení daně jiného státu poskytují, a jaké údaje to jsou, stanoví Ministerstvo financí vyhláškou (viz odstavec 2).

Zákon neukládá za neplnění povinností souvisejících s platbou neúčastnícím se finančním institucím sankci. Sankce však vyplývá přímo z Dohody FATCA. Finanční instituce, které nesplní výše uvedené povinnosti, budou označeny jako neúčastníci se finanční instituce se všemi z toho plynoucími následky.

5. Společná a přechodná ustanovení

5.1 Společné ustanovení

K § 25:

Pro vyšší přehlednost a srozumitelnost zákona zákon konkretizuje, jaké mezinárodní smlouvy se rozumí pod pojmem mezinárodní smlouva, který je zákonem používán. Těmito smlouvami jsou mezinárodní smlouvy týkající se automatické výměny informací s jinými státy pro účely správy daní. Jde o Dohodu FATCA a Úmluvu. Textace je shodná s ustanovením § 1 odst. 1 písm. b) zákona o mezinárodní spolupráci.

K § 26:

Podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) zákon upravuje shromažďování a oznamování informací o účtech daňových rezidentů jiných států finančními institucemi správci daně. Toto shromažďování a oznamování informací o účtech je podle § 26 zpracováním osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů. Zákon zde navazuje na § 4 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, který vymezuje pojem zpracování osobních údajů a demonstrativně stanoví, které činnosti se pod tímto pojmem rozumí. Povinnosti uložené zákonem v souvislosti se shromažďováním a oznamováním informací o účtech směřují zejména na české finanční instituce, tedy na finanční instituce se sídlem na území České republiky nebo pobočky zahraničních finančních institucí umístěné v České republice (více viz odůvodnění k § 4 a následující).

5.2 Přechodná ustanovení

K § 27:

Ustanovení § 27 upravuje přechodný režim dříve existujících účtů. Dříve existující účet je účet, který je veden finanční institucí ke dni uvedenému v mezinárodní smlouvě. Podle Dohody FATCA je to účet, který oznamující finanční instituce vedla k 30. červnu 2014.

Přechodné ustanovení stanoví, že oznamující finanční instituce není u dříve existujících účtů povinna zjišťovat a oznamovat daňové nebo jiné identifikační číslo používané pro daňové účely. Pokud však finanční instituce tyto údaje zná, je povinna je správci daně oznámit. V opačném případě je povinna oznámit správci daně namísto nich datum narození (pokud jej zná). Skutečnost, zda jsou údaje finanční instituci známy, se posuzuje podle toho, zda je vede ve svých záznamech a evidencích.

MATERIÁL DO VNĚJŠÍHO PŘIPOMÍNKOVÉHO ŘÍZENÍ

Lhůta, ve které není finanční instituce u dříve existujících účtů povinna výše uvedené údaje zjišťovat a oznamovat, je stanovena v mezinárodní smlouvě. Podle Dohody FATCA tato lhůta uplyne 31. prosince 2016. Obdobně to platí pro plnění prověřovací povinnosti (viz odstavec 3).

Jelikož konkrétní podoba přechodného režimu globálního standardu OECD není ještě známa, je ustanovení formulováno obecně, aby jej bylo nutné následně novelizovat.

K § 28:

Ustanovení § 28 upravuje zvláštní oznamovací povinnost oznamující finanční instituce na přechodnou dobu. Povinnost se týká neúčastníci se finanční instituce. Oznamující finanční instituce je v rámci plnění oznamovací povinnosti podle § 17 a následující zákona povinna sdělit správci daně název neúčastníci se finanční instituce, které poskytla platbu a úhrnnou výši všech jí poskytnutých plateb v daném kalendářním roce.

Oznamovací povinnost se plní za kalendářní rok 2015 a 2016, tedy v rámci oznamovací povinnosti v roce 2016 a 2017.

K § 29:

Ustanovení § 29 prodlužuje lhůtu pro splnění oznamovací povinnosti stanovenou v § 18. Ten stanoví, že oznamující finanční instituce podá správci daně oznámení do 30. června kalendářního roku následujícího po roce, za který se oznamovací povinnost plní. V roce 2015 by oznamující finanční instituce byla povinna splnit oznamovací povinnost za rok 2014 do 30. června 2015. S ohledem na dobu nutnou pro nastavení a zavedení systémů na straně finančních institucí se navrhuje, aby byla lhůta pro první splnění oznamovací povinnosti po nabytí účinnosti zákona o měsíc prodloužena. Oznamující finanční instituce bude povinna údaje oznámit do 31. července. Lhůta pro odeslání údajů získaných od finančních institucí zahraničnímu kontaktnímu místu zůstává zachována (podle § 22 odst. 2 je ústřední kontaktní orgán povinen předat získané údaje do 30. září).

6. Účinnost

K § 30:

Vzhledem k tomu, že od 1. ledna 2015 se začne uplatňovat FATCA vůči finančním institucím ze zemí neuvedených v seznamu Ministerstva financí Spojených států amerických, je nutné, aby zákon, který plnění povinností podle Dohody FATCA inkorporuje do českého právního řádu, měl stejnou účinnost. Zároveň zákon počítá s tím, že v době do 18 měsíců od spuštění procesu vzájemné výměny informací na základě Dohody FATCA dojde ke spuštění globálního standardu OECD. Zákon je psán tak, aby jej se spuštěním globálního standardu nebylo nutné novelizovat.